

УДК 159.9:343.143-053.2

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8458/2026-1-6>

Козлова Анна Георгіївна,

докторка філософії в галузі психології,
судова експертка,
вул. Кожем'яцька, 27, с. Гатне, Київська обл., Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7538-450X>

Юрченко Римма Артурівна,

докторка філософії в галузі права,
старша викладачка кафедри психології особистості та соціальних практик,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
вулиця Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2318-0726>

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ «ЗЕЛЕНА КІМНАТА» ПСИХОЛОГАМИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТІВ ДІТЕЙ В МЕЖАХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ

***Анотація.** Стаття присвячена аналізу ефективності застосування Методики «Зелена кімната» психологами під час проведення допитів дітей у межах кримінальних проваджень. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю доведення ефективності цієї методики, яка забезпечує найкращі інтереси дитини, мінімізує ризик повторного травмування та підвищує цінність отриманих свідчень. У статті проаналізовано найбільш поширені протоколи проведення інтерв'ювань (допитів/опитувань) дітей, що дозволило визначити їх спільність та відмінність. Поруч із цим наведено аналіз існуючих підходів до отримання інформації від дитини в межах кримінальних проваджень, що дозволяє виокремити переваги застосування Методики «Зелена кімната». На основі ключових компонентів Методики, зокрема формули безпечної взаємодії з дитиною та фаз проведення опитування, було розроблено опитувальник якісно-кількісних показників, що дало можливість провести оцінювання серед психологів та визначити рівень практичної реалізації методики. У статті окреслено фактори, що впливають на результативність інтерв'ювання, зокрема рівень професійної підготовки психолога, дотримання принципів недирективності, а також якість міжвідомчої взаємодії. На основі аналізу практичного досвіду та узагальнення позицій психологів визначено, що застосування Методики «Зелена кімната» сприяє отриманню більш повної, структурованої та автентичної інформації, знижує ймовірність сугестивного впливу та повторного допиту, формує відчуття психологічної безпеки у дитини, а також впевненості у самого психолога. Водночас підкреслюється необхідність належної підготовки психологів, чіткого дотримання алгоритму інтерв'ювання та узгодженої взаємодії з органами досудового розслідування. Отримані результати підтверджують доцільність подальшого розвитку, стандартизації та наукового обґрунтування застосування Методики «Зелена кімната» у практиці кримінального провадження щодо дітей.*

***Ключові слова:** Методика «Зелена кімната», допит дітей, кримінальне провадження, фази опитування, повторне травмування, дружнє до дитини правосуддя.*

Kozlova Anna, Yurchenko Rymma. EFFECTIVENESS OF THE APPLICATION OF THE “GREEN ROOM” METHODOLOGY BY PSYCHOLOGISTS DURING THE INTERVIEWING OF CHILDREN IN CRIMINAL PROCEEDINGS

***Abstract.** The article examines the effectiveness of the “Green Room” methodology applied by psychologists during the interviewing of children within criminal proceedings. The relevance of the study is обусловлена the need to provide evidence-based justification for the effectiveness of this methodology, which ensures the best interests of the child, minimizes the risk of secondary victimization, and enhances the evidentiary value of obtained testimonies. The paper analyzes the most widely used child interviewing protocols in order to identify their common and distinctive features. In addition, existing approaches to obtaining information from children in criminal proceedings are reviewed, allowing for the identification of the advantages of the “Green Room” methodology.*

Based on the key components of the methodology, including the formula of safe interaction with the child and the structured phases of interviewing, a qualitative and quantitative assessment questionnaire was developed. This tool enabled an evaluation among practicing psychologists and facilitated the determination of the level of practical implementation of the methodology. The article outlines factors influencing the effectiveness of interviewing, including the professional training of specialists, adherence to non-directive communication principles, and the quality of interagency cooperation.

The analysis of practical experience and the generalization of expert opinions indicate that the application of the "Green Room" methodology contributes to obtaining more complete, structured, and authentic information, reduces the likelihood of suggestive influence and repeated questioning, promotes the child's sense of psychological safety, and increases the professional confidence of the specialist. At the same time, the necessity of proper professional training, strict adherence to interviewing protocols, and coordinated cooperation with investigative authorities is emphasized. The findings support the further development, standardization, and scientific validation of the "Green Room" methodology in child-related criminal proceedings.

Key words: *Green Room methodology, child interviewing, criminal proceedings, interviewing phases, secondary victimization, child-friendly justice.*

Вступ. Забезпечення найкращих інтересів дитини у кримінальному провадженні є одним із ключових принципів сучасного правосуддя, закріпленим у міжнародних стандартах. Поруч із цим нерідко виникають питання, яким чином можна забезпечити найкращі інтереси дитини, враховуючи вікові особливості дитини, її процесуальний статус у кримінальному провадженні та особливості самого кримінального процесу. Однозначно можна стверджувати, що за останні десять років, підходи до проведення допитів дітей значно змінилися – більше враховуються вікові та індивідуальні особливості дітей, перевага віддається дружнім приміщенням, присутня підготовка питань до допиту дітей, а також обов'язковим є залучення психолога тощо.

Так, 02 жовтня 2023 року у 7 областях та місті Києві, а з 1 вересня 2024 року по всій Україні було запроваджено пілотний проект – Реєстр психологів, які залучаються до кримінальних проваджень за участю дітей при регіональних / міжрегіональних центрах з надання безоплатної правничої допомоги. Пілотний проект ініційовано Міжвідомчою координаційною радою з питань правосуддя щодо неповнолітніх, Міністерством юстиції України, Громадською організацією «Всеукраїнський громадський Центр «Волонтер» за підтримки Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні, на виконання Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період

до 2023 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року № 1027-р. [3].

Так, майже в кожному кримінальному провадженні за участю дітей проводиться допит (опитування), за допомогою якого від дитини отримується кримінально-значима інформація. У сучасній світовій практиці опитування (допитів) дітей застосовуються наступні протоколи: NICHD, розроблений Національним інститутом здоров'я дитини та розвитку людини [2], який передбачає структуровану побудову інтерв'ю з акцентом на відкриті запитання та мінімізацію сугестивності; Achieving Best Evidence [4], що використовується у Великій Британії та базується на принципах когнітивного інтерв'ю; Cognitive Interview for Children [5], спрямовані на покращення відтворення пам'яті без підвищення рівня навіювання; Методика «Зелена кімната», яка з 2013 року використовується в Україні [1].

Спільним у всіх вищезазначених протоколах є те, що вони: базуються на зменшенні травмування дитини, надають перевагу відкритим запитанням під час опитування (допиту) дитини, мінімізують сугестивний вплив, містять чітку структуру (встановлення контакту з дитиною, процесуальні пояснення, вільна розповідь дитини, уточнення та завершення).

Водночас NICHD є найбільш емпірично валідизованим і структурованим, АВЕ інтегрує психологічні принципи в юридичну процедуру, Cognitive Interview більше фоку-

сується на когнітивних механізмах пам'яті, а Методика «Зелена кімната» є комплексною організаційною моделлю (формула взаємодії з дитиною та фази проведення опитування), де провідна роль відведена саме психологу, який пройшов спеціалізоване навчання. Так, постає питання щодо висвітлення ефективності застосування цієї методики з точки зору актуальної практики, з метою емпіричної валідації.

Методика «Зелена кімната» як елемент дружнього до дитини правосуддя є способом та алгоритмом побудови взаємодії з дитиною з метою її інтерв'ювання в межах допиту, що враховує вікові та індивідуальні особливості дитини, передбачає створення умов для взаємодії з нею, які не допускають або мінімізують повторне травмування психіки дитини, і може бути застосований у межах як процесуальних, так і слідчих (розшукових) дій.

Мета застосування Методики «Зелена кімната» (далі – Методика) – отримання достовірних показань дитини в середовищі, яке дитина сприймає як дружнє до неї та в якому не допускають або мінімізують повторне травмування психіки дитини.

Основні компоненти Методики «Зелена кімната»:

1) формула ефективної взаємодії з дитиною (безпечний дорослий + безпечне місце = дитина в безпеці);

2) проведення допиту відповідно до фаз (етапів), за певним алгоритмом, у визначеній послідовності – підготовча, вступна, фаза вільної розповіді, фаза детальних запитань та фаза завершення;

3) здійснення якісного відеозапису процесу допиту, який надалі використовується дотичними суб'єктами (без залучення дитини до подальшої участі у кримінальному провадженні).

Основною вимогою до особи, яка застосовує Методику «Зелена кімната», є розуміння її елементів та вміння їх використати на практиці. Безумовно, застосування Методики «Зелена кімната» так само потребує знання дитячої психології щодо розуміння реакцій

дитини на стресову ситуацію та володіння навичками надання допомоги дитині, аби впоратися зі стресом. Як показує практика, найефективнішим є залучення до проведення інтерв'ювання дитини під час її допиту психолога, який пройшов підготовку та має навичку застосування.

Матеріали та методи. Так, нами було проведено дослідження у 2024 році, серед 55-ти психологів Реєстру психологів, які залучаються до кримінальних проваджень за участю дітей при регіональних / міжрегіональних центрах з надання безоплатної правничої допомоги, з метою виявлення критеріїв ефективності застосування методики «Зелена кімната». Всі учасники пройшли 3-етапне навчання (онлайн курс, онлайн-тренінг та очний тренінг, супервізії та інтервізії) з метою здобуття спеціальних психологічних знань, зокрема щодо застосування Методики «Зелена кімната».

В межах дослідження кожна фаза Методики оцінювалась психологами у бальній шкалі від 0 до 10, 0 – це низький рівень ефективності, а 10 – високий. При цьому, респонденти мали змогу додати власні коментарі, що дозволило здійснити якісний аналіз отриманих результатів.

Результати. Розподіл вибірки характеризується наступними показниками: стать психологів – 95 % жінок та 5 % чоловіків; вік психологів від 23 до 68 років; досвід залучень до кримінальних проваджень за участю дітей від 8 місяців до 36 років. Загальна кількість участі психологів в допитах із дітьми в межах кримінальних проваджень (не за методикою «Зелена кімната») – 2210. Загальна кількість участі психологів в допитах із дітьми в межах кримінальних проваджень (за методикою «Зелена кімната») – 3360, з них 49 % дітей у статусі свідків, 42 % дітей у статусі потерпілих та 9 % дітей у статусі підозрюваних. В середньому допити дітей проводяться від одного дня до двох місяців після кримінальної події.

Підготовча фаза – передують контакту з дитиною та полягає у максимально можливому збиранні інформації (що здійснює безпосе-

редньо слідчий) про розвиток, про сімейне та соціальне оточення та обставини події. На цьому етапі визначається склад учасників, планує місце, дата і час проведення допиту дитини, визначається, хто буде інтерв'юєром, а також готується перелік запитань до дитини у відповідності до кваліфікувальних ознак. Загальна оцінка ефективності підготовчої фази – 9,1 бал. Якісний аналіз відповідей респондентів свідчить про високий рівень консенсусу серед фахівців щодо важливості підготовчої фази перед проведенням допиту дитини. Респонденти підкреслюють, що попереднє ознайомлення з обставинами провадження та наявність переліку запитань підвищують ефективність, структурованість і цілеспрямованість допиту. Відповіді опитаних респондентів щодо важливості підготовчої фази можна структурувати за наступними критеріями (якісний аналіз):

1. Підвищення ефективності та результативності інтерв'ювання – завчасно підготовлені запитання сприяють отриманню більш повної та релевантної для слідства інформації, дозволяють зосередитися на кримінально значущих аспектах, допомагають уникнути пропуску важливих деталей, зменшують потребу у повторних допитах, скорочують тривалість допиту.

2. Адаптація до вікових та індивідуальних особливостей дитини – знання віку, індивідуальних особливостей дитини й перелік запитань дає можливість переформулювати складні або юридичні формулювання у зрозумілу для дитини мову, врахувати інтелектуальний, психоемоційний та віковий рівень розвитку, мінімізувати ризик травмування, передбачити можливі емоційні реакції дитини.

3. Психологічна безпека та зниження тривожності – респонденти зазначають, що підготовчий етап: знижує тривожність як дитини, так і спеціаліста, дозволяє встановити контакт та створити безпечну атмосферу, запобігає повторному поверненню дитини до травмувальних подій через додаткові уточнення у процесі допиту.

4. Професійна впевненість та організаційна чіткість – наявність узгодженого пере-

ліку запитань підвищує впевненість психолога, забезпечує розуміння мети слідства (що необхідно з'ясувати у дитини та для чого), сприяє узгодженості дій із слідчим, дозволяє дотримуватися чіткого алгоритму проведення слідчої дії.

Частина респондентів зазначає, що за наявності досвіду та розвинених навичок активного слухання та навички задавання запитань можливо ефективно орієнтуватися й без завчасного переліку запитань. Однак навіть у таких випадках підготовчий етап оцінюється як бажаний і такий, що підвищує якість інтерв'ювання, оскільки в оперативному задаванні запитань (без підготовки) це зумовлює вищий показник навідних та сугестивних питань.

Вступна фаза – під час цієї фази відбувається знайомство з дитиною, роз'яснення мети зустрічі та ролі всіх учасників допиту/опитування. Ключовим завданням є встановлення контакту та реалізацію формули безпечної взаємодії з дитиною. Загальна оцінка ефективності вступної фази – 9,6 балів. Абсолютно всі учасники зазначають про важливість цієї фази в структурі методики. Якісний аналіз відповідей щодо доцільності проведення цієї фази слідчим/прокурором свідчить, що більшість респондентів вважають, що пояснення дитині суті та процедури допиту доцільніше здійснювати психологу. Основними аргументами є: психолог володіє знаннями щодо вікових та індивідуальних особливостей дитини; пояснення подається доступною, непроцесуальною мовою; зменшується рівень тривоги та страху у дитини за рахунок вмінь психолога її стабілізувати та надати оцінку стану; швидше встановлюється довірливий контакт; мінімізується ризик вторинного травмування; правоохоронці часто використовують юридичну термінологію, що може бути незрозумілою та лякати дитину. Частина респондентів зазначає, що за умов належної підготовки та досвіду слідчий або прокурор також можуть коректно пояснювати процедуру, особливо якщо мають позитивний контакт з дитиною. Деякі учасники вважають, що це може бути спільною функцією – у взає-

модії психолога та процесуального керівника. Також лише 6-ть психологів зазначили, що мали досвід, коли дитина відмовлялась від надання свідчень через введення відеофіксації. Значене може свідчити про індивідуальні особливості дітей чи обставин подій, які могли зумовити їх відмову.

Фаза вільної розповіді – дитина самостійно, у вільному темпі викладає обставини події, які із нею сталися. Загальна оцінка ефективності фази вільної розповіді – 9,6 балів. Якісний аналіз відповідей демонструє практично однотайне визнання фази вільної розповіді як однієї з найважливіших та найінформативніших у структурі інтерв'ювання дитини. Відповіді опитаних респондентів щодо важливості фази вільної розповіді можна структурувати за наступними критеріями (якісний аналіз):

1. Отримання кримінально значущої інформації – дитина надає інформацію без навідних запитань та зовнішнього впливу; з'являються деталі, які не були передбачені у переліку запитань (в силу відсутності попередньо такої інформації); підвищується повнота, автентичність і доказова цінність показань; іноді саме на цьому етапі з'являється інформація, що впливає на кваліфікацію; зменшується потреба в додаткових уточненнях; зменшується ризик сугестивності; забезпечується реалізація принципу «дитина має бути почутою».

2. Психологічна безпека та зниження напруги – фаза не створює тиску; дитина почувається почутою та значущою; знижується тривожність; повертається відчуття контролю над ситуацією; створюється довірлива та підтримуюча атмосфера.

3. Терапевтичний ефект – дитина «розвантажується» емоційно; знижується інтенсивність травмувальних переживань; зменшується емоційне забарвлення при повторному відтворенні.

4. Діагностична цінність для спеціаліста (психолога) – спостерігається рівень розвитку, словниковий запас, логіку викладу; спостерігаються вербальні й невербальні реакції у співвідношенні з інформацією про яку розповідає дитина; можна оцінити емоційне

ставлення до події; визначається подальша стратегія уточнюючих запитань.

Аналіз відповідей свідчить, що труднощі у фазі вільної розповіді виникають у дітей переважно у трьох площинах: емоційній, когнітивно-мовленнєвій та організаційно-комунікативній. Респонденти зазначають, що під час відтворення травматичних подій у дітей можуть активізуватися: страх і напруга; плач, сором, уникання; тривожність; захисні механізми (уникання деталей, «скакання» з теми на тему); небажання говорити або прохання ставити запитання замість вільної розповіді; закрыта комунікативна позиція.

Часто під час фази вільної розповіді спостерігаються у дітей: порушення хронології подій; плутанина в часі; короткі або уривчасті відповіді (2–3 речення); надмірна деталізація несуттєвої інформації; труднощі у підборі слів; «шкільний» стиль мовлення з намаганням формулювати «правильно»; нечітке мовлення; труднощі з пригадуванням подій (особливо якщо подія відбулася давно або дитина мала травмувальний досвід). У молодших дітей спостерігається відхід від теми або змішування подій. Ефективність фази залежить від: віку дитини (особливо складно з дітьми 3+); рівня розвитку – в частині мовленнєвого розвитку; давності події – чим більше часу пройшло, тим менше деталей дитина пам'ятає; впливу третіх осіб, зокрема, які присутні під час допиту. Попри це, більшість респондентів підкреслюють, що ці труднощі є керованими за умови належної підготовки спеціаліста, встановлення контакту, недопущення перебування дитини та забезпечення безпечного середовища.

Фаза детальних запитань – передбачає уточнення у дитини деталей обставин подій. Є важливою фазою, оскільки допомагає деталізувати де, про що зі свого суб'єктивного розуміння дитина не розповіла, до того ж ця фаза дозволяє отримати уточнення, які є важливими для кваліфікувальних ознак.

Фаза завершення – передбачає уточнення в дитини чи має вона бажання щось додати, оцінювання емоційного стану та у разі потреби його стабілізація, подяка за взаємо-

дію та переключення на інші життєві події чи справи. Загальна оцінка ефективності фази вільної розповіді – 9,6 балів. Респонденти також зазначають, що під час фази завершення розслабляючись, діти часто пригадують кримінально значиму інформацію, дивуються коли їм дякують за взаємодію, а також фаза завершення залишає у дитини враження та формує довіру або розчарування до правосуддя, та суспільства у цілому.

У цілому психологи відзначають високий рівень ефективності Методики «Зелена кімната» – 9,5 балів середнє значення вибірки. З точки зору отримання кримінально значимої інформації – 9,4 балів середнє значення вибірки. Із проблемних питань, які виникають при застосуванні методики «Зелена кімната» зазначають: не вчасність отримання запитань від слідчого для підготовки питань до дитини; технічні проблеми; нерозуміння слідчими методології проведення; правоохоронні органи сприймають Методику як порушення процесуальних норм; проблеми з технічним оснащенням; труднощі із задоволенням базових

потреб дитини (наприклад, вбиральня розміщена далеко); багаторазові попередні опитування дітей; перебування інших учасників у приміщенні з дитиною, які впливають на її емоційний стан та свідчення. Із зазначеного вище, можна дійти наступних висновків: методика в загальному з точки зору застосування та отримання кримінально значимої інформації є ефективною; Методика потребує імплементації на законодавчому або процесуальному рівні, що забезпечить обов'язковість реалізації всіх її компонентів.

Висновки. За результатами дослідження можна констатувати наявність потреби, введення спеціальних інтер'ювань для проведення допитів дітей та законодавчому рівні. В загальному респонденти відзначають високу ефективність Методики «Зелена кімната», при цьому важливим залишається проходження спеціальних навчань з правоохоронцями з метою синхронізації. Поруч із цим, дослідження ефективності Методики «Зелена кімната» потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Будзинська А. Як опитувати дитину. Порадник для фахівців, які беруть участь в опитуванні малолітніх свідків та потерпілих. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/book_opytuvaty_dytyny.pdf (дата звернення: 18.02.2026).
2. Методичні рекомендації щодо опитування дітей у межах розслідування : метод. посіб. / Авторитупоряд.: Г. Попов, І. Уримова, Т. Цюман; за заг. ред. Т. Цюман. Київ., 2021. 112 с.
3. Про Реєстр психологів, які залучаються до кримінальних проваджень за участю малолітніх, неповнолітніх осіб через регіональні / міжрегіональні центри з надання безоплатної правничої допомоги. URL: <https://psychologist.legalaid.gov.ua/pro-reiestr> (дата звернення: 18.02.2026).
4. Achieving Best Evidence in Criminal Proceedings: Guidance on Interviewing Victims and Witnesses, and Guidance on Using Special Measures, 2022. 248 P. URL: <https://surl.li/etkew1> (дата звернення: 18.02.2026).
5. В. К. Hayes, K. Delamothe. Cognitive interviewing procedures and suggestibility in children's recall. *J Appl Psychol.* 1997 Aug; 82(4). 562–577. doi: 10.1037/0021-9010.82.4.562

References:

1. Budzyńska, A. (n.d.). *Yak opytuvaty dytynu. Poradnyk dlia fakhivtsiv, yaki berut uchast v opytuvanni malolitnikh svidkiv ta poterpilykh* [How to interview a child. A guide for professionals involved in interviewing minor witnesses and victims]. Retrieved February 18, 2026, from https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/book_opytuvaty_dytyny.pdf
2. Popov, H., Urumova, I., & Tsiuman, T. (2021). *Metodychni rekomendatsii shchodo opytuvannia ditei u mezhakh rozsliduvannia* [Methodological recommendations for interviewing children during investigations]. Kyiv.
3. Coordination Center for Legal Aid Provision. (n.d.). *Pro reiestr psykholohiv, yaki zaluchaiutsia do kryminalnykh provadzen za uchastiu malolitnikh, nepovnitnikh osib cherez rehionalni / mizhrehionalni tsenry z nadannia bezoplatnoi pravnychoi dopomohy* [On the Register of psychologists involved in criminal proceedings concerning minors through regional/interregional legal aid centers]. Retrieved February 18, 2026, from <https://psychologist.legalaid.gov.ua/pro-reiestr>

4. Ministry of Justice. (2022). Achieving best evidence in criminal proceedings: Guidance on interviewing victims and witnesses, and guidance on using special measures. <https://surl.li/etkewl>

5. Hayes, B. K., & Delamothe, K. (1997). Cognitive interviewing procedures and suggestibility in children's recall. *Journal of Applied Psychology*, 82(4), 562–577. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.82.4.562>

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)



Дата першого надходження статті до видання: 23.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.05.2026